

KONFERENCIJOS *MOTERŲ ŽMOGAUS TEISĖS LIETUVOJE 2023*

REZOLIUCIJA

2023 metų gruodžio 4 diena

Vilnius

Mes, konferencijos *Moterų žmogaus teisės Lietuvoje 2023* rengėjai ir dalyviai, moterų pilietinės organizacijos, įvairių sričių specialistai, aktyvūs visuomenės nariai, išklaušę Konferencijos pranešimų bei remdamiesi savo ekspertize, sukaupę dirbant žmogaus teisių, ir ypač moterų žmogaus teisių gynimo ir įtvirtinimo srityje, ir ieškodami atsakymų į neatidėliotino sprendimo reikalaujančius moterų žmogaus teisių apsaugos ir įtvirtinimo klausimus, suformulavome šią Rezoliuciją su mūsų rekomendacijomis ir jas teikiame valstybės vadovų dėmesiui bei atsakingoms institucijoms – Seimo Pirmininkei, Ministrei Pirmininkei, Seimo Žmogaus teisių komitetui, Socialinių reikalų komitetui, Seimo kontrolierių įtaigai, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Teisingumo ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai ir Policijos departamentui prie VRM, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Savivaldybių asociacijai. Esame įsitikinę, jog šių rekomendacijų taikymas pasitarnaus viešojo intereso užtikrinimui, įgyvendinant horizontalųjį Lietuvos politikos prioritetą, koks ir yra moterų ir vyrų lygių galimybių įtvirtinimas, kuriant ir diegiant politikos priemones, strategijas ir programas, skirtas moterų pažangai skatinti, visose visuomenės gyvenimo srityse, taip pat ir savivaldos lygiu.

- 1. Sveikiname Latvijos Respubliką 2023 11 30 ratifikavus Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo ir reikalaujame, kad Lietuvos Seimas konvenciją nedelsiant ratifikuotų.**
2. Konstatavus, kad šiuo metu Lietuvoje nebėra veikiančių institucinių mechanizmų, skirtų moterų pažangos skatinimui ir moterų žmogaus teisių įtvirtinimui, esame įsitikinę, kad šiuos institucinius mechanizmus būtina neatidėliotinai iš naujo sukurti:
 - Sukurti Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos padalinį, atsakingą už Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo bei JT Konvencijos dėl visų diskriminacijos formų moterims panaikinimo įgyvendinimo aktyvią stebėseną. Šiam tikslui atitinkamai padidinti Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos finansavimą.
 - Peržiūrėti Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą ir pakeisti jo redakciją taip, kad būtų pašalintos visos kliūtys šiuo konkrečiu įstatymu įtvirtinti laikinųjų specialiųjų priemonių moterų pažangai skatinti priėmimą ir įgyvendinimą, sutinkamai su CEDAW komiteto rekomendacija Lietuvai (2019).
 - Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo įgyvendinimo kontrolę vykdanti institucija turėtų proaktyviai skatinti įstatymų leidybos, sprendimų priėmimo, viešojo ir privataus sektoriaus subjektus priimti ir taikyti laikinąsias

Parengta 2023 m., įgyvendinant projektą "Stabdykime smurtą prieš moteris! Ratifikuokime Stambulo konvenciją!"

Projektas "Stabdykime smurtą prieš moteris! Ratifikuokime Stambulo konvenciją!" yra Aktyvių piliečių fondo, finansuojamo Norvegijos finansinio mechanizmo lėšomis, dalis.

specialiąsias priemones moterų pažangai skatinti, taip pat sukuriant šių priemonių įgyvendinimo aktyvios stebėsenos mechanizmus.

- Iš naujo įsteigti Ministro Pirmininko patarėjos moterų pažangos klausimais poziciją.
3. Siekiant tikro proveržio smurto prieš moteris įveikimo srityje, turi būti vykdoma lyčiai jautri politika, priimami lyčiai specifiški įstatymai ir formuojamos lyčiai jautrios institucijų praktikos. Smurtą patirianti moteris turi tapti centrine viso proceso figūra, o apsauga ir pagalba teikiama taikant žiniomis apie traumą grįsto konsultavimo principus, kas leistų išvengti antrinio aukos traumavimo, susijusio su nejautriu institucijų darbu.
 4. Neatidėliojant atnaujinti Valstybinės smurto prieš moteris mažinimo strategijos įgyvendinimą, kuri leistų koreguoti įgyvendinamą politiką ir institucijų praktikas lyčiai jautria linkme.
 5. Parengti naują Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo redakciją, atspindinčią lyčiai jautrų požiūrį ir aiškiai įvardijančią, jog smurtas artimoje aplinkoje yra su lytimi susijęs smurtas arba vyrų smurtas prieš moteris, kurio struktūrinės priežastys – lyčių nelygybė, istoriškai susiklostę nelygios galios santykiai tarp moterų ir vyrų, bei nuostata, kad smurtas artimoje aplinkoje yra žmogaus teisių pažeidimas.
 6. Gražinti nuostata, jog specializuotos kompleksinės pagalbos centrai steigiami Lietuvoje registruotų NVO pagrindu. Pašalinti nuostatas:
 1. 2 str. 9 d. „*Specializuotos kompleksinės pagalbos centras – Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje įsisteigęs viešasis juridinis asmuo ar jo padalinys(..)*“
 2. 16 str. 6 d. 4 p. „*(...) Sprendimas dėl teisės teikti specializuotą kompleksinę pagalbą suteikimo galioja neterminuotai, jeigu teisė teikti specializuotą kompleksinę pagalbą nebuvo panaikinta*“.
 7. Gražinti 2011 – 2023 m. galiojusią įstatymo nuostata, kad „**Nukentėjęs asmuo skundo neteikia**“, siekiant apsaugoti artimųjų smurto aukas nuo pakartotinio traumavimo, smurtautojo bauginimo ir keršto be sutinkamai su ES Nusikaltimų aukų teisių direktyva.
 8. Įsteigti atskirą apsaugos nuo smurto orderį, garantuojantį ilgalaikę nukentėjusio asmens apsaugą, išduodamą civiline tvarka.
 9. Vertinti Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą, jo atitikimą LR Konstitucijai, konkrečiai 22 str., saugančiam asmenį nuo perteklinio valstybės kišimosi į jos/jo privatų gyvenimą. Atsisakyti atvejo vadybos instituto taikymo smurto artimoje aplinkoje atvejais, jei asmuo nepriklauso atskirčiai, atvejo vadybą taikyti tik socialinių įgūdžių stokojantiems asmenims. Siekiant išvengti institucinio smurto, kurį moterys patiria dėl perteklinio ir nepagrįsto socialinių tarnybų kišimosi į jų gyvenimus, aiškiai apibrėžti funkcijų pasidalijimą tarp socialinių tarnybų ir SKPC – visas smurtą ir prievartą patiriančias moteris, turinčias nepilnamečių vaikų, nukreipti į specializuotos kompleksinės pagalbos centrus, kurie teiktų moteriai būtiną specializuotą kompleksinę

Parengta 2023 m., įgyvendinant projektą "Stabdykime smurtą prieš moteris! Ratifikuokime Stambulo konvenciją!"

Projektas "Stabdykime smurtą prieš moteris! Ratifikuokime Stambulo konvenciją!" yra Aktyvių piliečių fondo, finansuojamo Norvegijos finansinio mechanizmo lėšomis, dalis.

- pagalbą, padedančią įveikti smurtą, ir bendradarbiautų su Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba vaiko gerovės klausimais.
10. Užtikrinti VTAPI reglamentuojamų socialinių tarnybų veiksmų apskundimo galimybę. Konstitucinis Teismas yra ne kartą konstatavęs, kad asmens teisė kreiptis į teismą yra absoliuti, jos negalima apriboti ar paneigti. Tuo tarpu VTAPI nenumato galimybės kreiptis į teismą nei skundžiant mero sprendimus dėl atsisakymo tenkinti skundą dėl pagalbos plano sudarymo pagrįstumo, nei skundžiant sprendimą dėl atvejo vadybininko paskyrimo ir atvejo vadybininko sprendimus.
 11. Atsisakyti privalomosios mediacijos instituto ir šią nuostatą išimti iš Mediacijos įstatymo, nes ji neatlieka taikomojo teisingumo funkcijos smurto artimoje aplinkoje atvejais.
 12. Užtikrinti moterų reprodukcinę teisių įgyvendinimą. Sukurti ir patvirtinti nacionalinę reprodukcinės sveikatos strategiją, gerinti reprodukcinės sveikatos paslaugų ir kontracepcijos prieinamumą gyventojams, diegti mokslu grįstą lytiškumo ugdymą mokyklose ir visuomenėje. Įstatymu reglamentuoti nėštumo nutraukimą. Dėti aktyvias pastangas atpažinti, įvardinti ir užkardyti akušerinį smurtą.
 13. Atsižvelgiant į pakartotines CEDAW komiteto rekomendacijas Lietuvai, sukurti dviejų pakopų pagalbos infrastruktūrą seksualinės prievartos aukoms – tiek skubios pagalbos centrus prie gydymo įstaigų, tiek ir ilgalaikę psichosocialinę pagalbą teikiančių centrų sistemą.
 14. Įpareigoti savivaldybes vykdyti aktyvią lyčių lygybės politiką, sutinkamai su Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymu bei Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymu, kurti ir įgyvendinti programas, per kurias būtų teikiama institucinė parama jų teritorijoje veikiančioms NVO, dirbančioms smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo srityje. Vykdyti šių programų įgyvendinimo aktyvią stebėseną, numatyti pareigą savivaldybėms teikti ataskaitas Lygių galimybių kontrolieriui apie rezultatus.
 15. Mes raginame LR SADM skaidrinti SKPC funkcijas vykdančių ir prie LR SADM akredituotų organizacijų finansavimo sistemą, nes šiuo metu net ir ekspertinės organizacijos, akredituotos prie LR SADM, negauna valstybės finansavimo SKPC funkcijoms vykdyti. Įsigaliojus apsaugos nuo smurto orderiui, liepos, rugpjūčio, rugsėjo mėnesiais registruotų kreipimūsi į policiją skaičius ženkliai išaugo (18 tūkst. kreipimūsi į policiją per 3 mėn.). Prognozuojamas ir tolesnis ženklus smurtą ar smurto grėsmę artimoje aplinkoje patiriančių asmenų, siekiančių apsaugos ir pagalbos, skaičiaus augimas. Tuo tarpu dėl LR SADM pasirinktos neskaidrios atrankos sistemos, leidžiančios vienoms organizacijoms blokuoti kitų organizacijų dalyvavimą pagalbos teikime, SKPC tinklas pasipildė tik 2 NVO.

Lilija Henrika Vasiliauskė

Vilniaus Moterų namų prezidentė

Parengta 2023 m., įgyvendinant projektą "Stabdykime smurtą prieš moteris! Ratifikuokime Stambulo konvenciją!"

Projektas "Stabdykime smurtą prieš moteris! Ratifikuokime Stambulo konvenciją!" yra Aktyvių piliečių fondo, finansuojamo Norvegijos finansinio mechanizmo lėšomis, dalis.